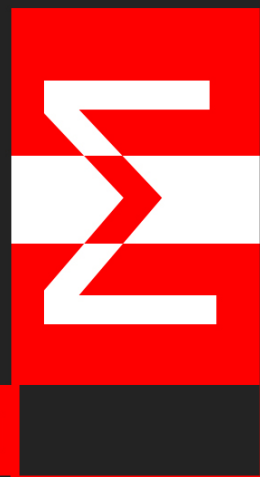


# ΛΟΓΟ



DIE KUNST DES WISSENSCHAFTLICHE DENKEN

DER SAMMLUNG WISSENSCHAFTLICHER ARBEITEN

ZU DEN MATERIALIEN DER II INTERNATIONALEN WISSENSCHAFTLICH-PRAKTISCHEN KONFERENZ

## MULTIDISZIPLINÄRE FORSCHUNG: PERSPEKTIVEN, PROBLEME UND MUSTE

26. NOVEMBER 2021 • WIEN, REPUBLIK ÖSTERREICH 

### VOLUME 1



DOI 10.36074/logos-26.11.2021.v1  
ISBN 978-3-471-37241-8 (PDF)

ISBN 978-617-8037-13-0  
ISBN 978-617-8037-14-7 (volume 1)

# ΛΟΓΟΣ

DER SAMMLUNG WISSENSCHAFTLICHER ARBEITEN

ZU DEN MATERIALIEN DER II INTERNATIONALEN  
WISSENSCHAFTLICH-PRAKTISCHEN KONFERENZ

**«MULTIDISZIPLINÄRE FORSCHUNG:  
PERSPEKTIVEN, PROBLEME  
UND MUSTER»**

26. NOVEMBER 2021 • WIEN, REPUBLIK ÖSTERREICH

**BAND 1**



*Vorsitzender des Organisationskomitees: Holdenblat M.*

*Verantwortlich für Layout: Bilous T.*

*Verantwortlich für Design: Bondarenko I.*



Die Konferenz ist im Katalog internationaler wissenschaftlicher Konferenzen enthalten, genehmigt von ResearchBib und UKRISTEI (Zertifikat № 868 vom 22.10.2021); ist von der Euro Science Certification Group zertifiziert (Zertifikat № 22344 vom 01.11.2021).

Konferenz Tagungsband sind gemäß der Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) öffentlich verfügbar.



Bibliografische Beschreibungen der Konferenz Tagungsband sind von CrossRef, ORCID, Google Scholar, ResearchGate, OpenAIRE und OUCI werden indiziert.

M 94

**Multidisziplinäre Forschung: Perspektiven, Probleme und Muster** der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ΛΟΓΟΣ» zu den Materialien der II internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz (B. 1), Wien, 26. November, 2021. Wien-Vinnytsia: List Verlag. in Ullstein Buchverlage GmbH & Europäische Wissenschaftsplattform, 2021.

ISBN 978-617-8037-13-0

ISBN 978-617-8037-14-7 (BAND 1)

ISBN 978-3-471-37241-8 (PDF)

DOI 10.36074/logos-26.11.2021.v1

«Europäische Wissenschaftsplattform», Ukraine

«Europäische Wissenschaftsplattform», Ukraine

«List Verlag. in Ullstein Buchverlage GmbH», Republik Österreich

Es werden Thesen von Berichten und Artikeln von Teilnehmern der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz «Multidisziplinäre Forschung: Perspektiven, Probleme und Muster», am 26. November, 2021 in Wien vorgestellt.

**UDC 001 (08)**

ISBN 978-617-8037-13-0

ISBN 978-617-8037-14-7 (BAND 1)

ISBN 978-3-471-37241-8 (PDF)

© Team der Konferenzautoren, 2021

© Europäische Wissenschaftsplattform, 2021

© List Verlag. in Ullstein Buchverlage GmbH, 2021

© LLC «International Centre Corporate Management», 2021

DOI 10.36074/logos-26.11.2021.v1.22

## УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА ЗАСОБАМИ КОМПЛЕКСНО-ЦІЛЬОВОЇ ПРОГРАМИ

ORCID ID: 0000-0003-1601-2543

Тищенко Тетяна Іванівна

канд. філол. наук, професор, професор кафедри української літератури  
та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди*

ORCID ID: 0000-0002-4671-0724

Гречаник Олена Євгенівна

канд. пед. наук, доцент, завідувач кафедри наукових основ управління

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди*

УКРАЇНА

Актуальність дослідження проблеми управління розвитком педагогічної культури класного керівника визначена сучасними умовами розвитку педагогічної науки, пошуком найбільш ефективного механізму функціонування інституту класних керівників, розвитком сучасного суспільства, що переживає період змін в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життєдіяльності. У процесі інтеграції в Європейський освітній простір Україна перебуває на шляху вдосконалення та підвищення якості власної системи освіти.

На цьому етапі розвитку вітчизняної системи освіти висувають нові вимоги до діяльності класного керівника. Насамперед, це відбувається через призму потреби у вихованні соціально-зрілої творчої особистості. Такий підхід, у свою чергу, висуває до класного керівника нові вимоги, як-от: розроблення індивідуальних стратегій навчання і виховання, інтелектуальний розвиток кожного учня, навчально-педагогічна діагностика, індивідуальне консультування, педагогічна підтримка. Базисними якостями особистості керівника класного колективу стають емпатія, організаторська інтуїція, здатність керувати собою, вміння творчо осмислювати інновації, ініціативність, винахідливість.

Проблему підготовки вчителів до класного керівництва в педагогічних інститутах розглядали В. Безпалько, Т. Виноградова, З. Глікман, В. Журавльов та інші. Наукові дослідження О. Антіпової, С. Коевої, М. Красовицького, С. Полгородника, С. Фіранера присвячені питанням підготовки вчителів до класного керівництва в системі підвищення кваліфікації. У роботах Ю. Алферова, Т. Браже, С. Бреус, В. Воронова, О. Гречаник, В. Григораша, О. Дубасенюк, В. Кричевського, М. Лук'янової, А. Маркової, Є. Смірної, В. Сластьоніна, Л. Спіріна, Г. Сухобської та інших розкрито основні вимоги до знань і вмінь класного керівника, розглянуто проблеми професійної та психолого-педагогічної компетентності класних керівників. У дослідженнях І. Беха, О. Газмана, І. Глікмана, В. Киричука, Г. Селевка та інших розкриті зміст діяльності класного керівника зі школярами в сучасних умовах. Питанням розвитку педагогічної культури займалися такі вчені, як В. Єгоров, О. Козаченко, Л. Сандюк, П. Сікорський, Є. Скибиць, В. Храпченков, Н. Щубелкін та інші. У вищезазначених дослідженнях обґрунтовано основні підходи до організації, змісту та структури виховної роботи зі школярами, визначено основні напрями діяльності класного керівника, сформульовано вимоги до його знань і вмінь.

Проте теоретичне узагальнення джерельної бази та власний практичний досвід уможливили виявлення низки суперечностей:

- між зростаючими вимогами до реформування системи шкільного виховання й неадекватним рівнем підготовки класних керівників і адміністративної ланки;

- між необхідністю вдосконалення педагогічної культури класного керівника й відсутністю розробленої системи засобів і методів її вдосконалення.

Отже, актуальність теми й необхідність розв'язання виявлених суперечностей обумовили вибір теми дослідження.

Мета дослідження: узагальнивши наукові джерела, визначити особливості управління розвитком педагогічної культури класного керівника й на діагностичній основі розробити комплексно-цільову програму з удосконалення цього аспекту управлінської діяльності в закладі загальної середньої освіти (ЗЗСО).

Відповідно до мети дослідження нами сформульовано такі завдання:

- визначити сутність і засоби розвитку педагогічної культури класного керівника;

- обґрунтувати зміст діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу з розвитку педагогічної культури класних керівників;

- на діагностичній основі розробити структуру і зміст комплексно-цільової програми щодо вдосконалення управління розвитком педагогічної культури класного керівника, здійснити її експертну оцінку та фінансово-економічне обґрунтування, надати методичні рекомендації щодо впровадження.

Об'єкт дослідження – розвиток педагогічної культури класного керівника.

Предмет дослідження – управління розвитком педагогічної культури класного керівника.

Для досягнення мети й визначених завдань було використано як теоретичні (аналіз психолого-педагогічної літератури, наукових праць із управління закладами освіти, порівняльний аналіз, синтез, узагальнення), так й емпіричні (спостереження, бесіда, вивчення практичного досвіду роботи адміністративної ланки та класних керівників, метод експертних оцінок, анкетування класних керівників, здобувачів освіти, батьків, керівників ЗЗСО) методи дослідження.

Практична значущість одержаних результатів полягає в розроблянні комплексно-цільової програми, спрямованої на підвищення рівня управління розвитком педагогічної культури класного керівника, яка може стати в пригоді керівникам інших ЗЗСО для побудови аналогічних програм із урахуванням результатів діагностичних досліджень у керованих ними закладах освіти.

Відзначимо, що нами на підставі аналізу наукової літератури було уточнено суть, засоби розвитку педагогічної культури класного керівника та зміст діяльності керівника ЗЗСО в цьому напрямі. Зокрема, було встановлено, що поняття культури є багатогранним. Культура є специфічно людським способом буття, який детермінує весь спектр практичної та духовної активності людини, її можливої взаємодії з навколишнім світом і собою. Духовність і духовна культура є підґрунтям культури професійної, котра віддзеркалюється в царині професійної діяльності кожної працездатної особистості.

Педагогічна культура являє собою інтегративну характеристику педагогічного процесу в єдності його об'єкта, суб'єкта, змісту, механізму, системи та цілей. Педагогічну культуру можна розглядати як професійну культуру, суб'єктом якої виступають педагоги. Однак аналіз суті педагогічної культури цим не вичерпується. Педагогічна культура ширше від культури професійного виду діяльності.

Серед сучасних підходів до формування педагогічної культури слід зазначити акмеологічний, компетентнісний, особистісно зорієнтований і діалогічний [1]. Зауважимо, що в реальному освітньому процесі всі підходи тісно взаємопов'язані між собою, й одночасне їх застосування сприяє досягненню позитивного результату.

Основою становлення педагогічної культури класного керівника є здобуті ним знання в процесі професійної підготовки, адже формування високого рівня педагогічної культури виступає необхідним компонентом професійного становлення педагога [2].

До найефективніших засобів розвитку педагогічної культури класного керівника нами віднесено: наукові семінари, семінари-практикуми, навчальні тренінги, моделювання шляхів і напрямів виховної роботи, захист авторських проєктів і педагогічних ідей, самостійну роботу педагогів із різними джерелами інформації, підвищення кваліфікації (опанування відповідної програми та стажування).

Діяльність керівника ЗЗСО з розвитку педагогічної культури класних керівників є фактичною реалізацією власне управлінських функцій – аналізування, проєктування та планування, мотивування, організування, контролювання й коригування. Ієрархія функцій управління розвитком педагогічної культури класних керівників із боку керівника ЗЗСО передбачає поєднання таких функцій: стратегічних функцій власне педагогічної діяльності; функції педагогічного управління; функції управлінської компетентності педагога.

Для визначення стану проблеми сформованості педагогічної культури класного керівника нами було здійснено проблемно-орієнтовний аналіз у ЗЗСО м. Харкова (№ 113, 142) відповідно до складеної програми дослідження, яка містила сім мікродосліджень (*таблиця 1*).

Таблиця 1

**Аналіз стану управління розвитком педагогічної культури класного керівника**

<i><b>Предмет аналізу</b></i>	<i><b>Методика</b></i>	<i><b>Висновки</b></i>
Якість управлінської діяльності з розвитку педагогічної культури класного керівника	Кваліметрична модель оцінки якості управління (авторська розробка)	Коефіцієнт якості управління розвитком педагогічної культури класного керівника дорівнює 0,73, що відповідає достатньому рівню. Проте оскільки базові ЗЗСО мають високий якісний склад педагогічних працівників, вважаємо, що управлінська діяльність потребує вдосконалення, особливо такі складники, як психологічне забезпечення та результативність управління розвитком педагогічної культури класного керівника
Професійно-особистісні якості класних керівників	Адаптація методики В. Семиченка	Рівні оцінювання: 7% – нижчий за середній; 31% – середній; 40,5% – вищий за середній; 4,8% – високий; 16,7% – дуже високий

Продовження табл. 1

<b>Предмет аналізу</b>	<b>Методика</b>	<b>Висновки</b>
Стан професійної підготовки класних керівників	Авторська розробка	Високий рівень – 12 %; достатній – 81 %, недостатній – 7 %
Практичні вміння класних керівників	Авторська розробка	Найважливіші вміння – дидактичні, методичні, комунікативні; найменш важливі – прикладні, прогностичні, рефлексивні
Стан організації методичної роботи з класними керівниками	Адаптація методики В. Григораша [3]	Коефіцієнт якості дорівнює 0,68, що відповідає допустимому рівню
Самопочуття учнів у школі	Адаптація методики Є. Степанова	44% учнів – оптимальний рівень комфортності; 54% – допустимий рівень; 2% – критичний
Взаємодія здобувачів освіти та класних керівників у навчально-пізнавальній діяльності	Авторська розробка	Треба щоразу наголошувати на меті діяльності кожного зі здобувачів освіти, залучати їх до формулювання мети виховних заходів, щоб вона була чіткою та зрозумілою кожному із них. Звертати більше уваги на те, що потрібно вихованцю на певному етапі виховної діяльності (вид діяльності – спортивна, естетична, трудова тощо, роль у заході – виконавець чи організатор тощо)

Як засвідчують проведені дослідження, в управлінській діяльності було виявлено певні здобутки: систематичність роботи з класними керівниками щодо розвитку їх педагогічної культури, використання сучасних підходів в управлінні цим напрямом діяльності, організація роботи на діагностичній основі, поєднання різних видів контролю – адміністративного, взаємоконтролю, самоконтролю, змістовність запланованих заходів і їх відповідність проблемі дослідження, дотримання принципів комунікативного менеджменту в процесі ділового спілкування педагогічних працівників.

Разом із тим нам довелося констатувати й низку недоліків і прогалин в управлінні розвитком педагогічної культури класного керівника, а саме: неузгодженість дій і тематики роботи окремих структурних підрозділів (методичних об'єднань, творчих груп класних керівників тощо), епізодичне коригування роботи з розвитку педагогічної культури на основі діагностики отриманих результатів, необґрунтованість вибору форм роботи, несистематичний аналіз результатів інформальної освіти класних керівників, нерозробленість системи стимулювання працівників до розвитку педагогічної культури.

Необхідно зауважити, що окреслені проблеми були покладені в основу розроблення комплексно-цільової програми з удосконалення управлінської діяльності з розвитку педагогічної культури класного керівника.

Комплексно-цільові програми як система органічно пов'язаних між собою напрямів діяльності ЗЗСО розширюють можливості практичного застосування теорії систем в управлінні освітнім процесом і дозволяють визначити якість і результати управління, з'ясувати причини його негативних та позитивних наслідків [3]. Розроблення таких програм, спрямованих на досягнення генеральної мети як головного кінцевого результату діяльності, також дає змогу створити модель управління, яка орієнтує і спрямовує роботу педагогічних колективів на певний період. Від обґрунтованості та збалансованості всіх компонентів програм, урахування факторів, що забезпечують її виконання, залежить реальність і якість її реалізації.

Отже, мета комплексно-цільової програми для вдосконалення управління розвитком педагогічної культури класних керівників полягала у визначенні технології управлінської діяльності з розвитку педагогічної культури класних керівників у закладі освіти. Завдання програми передбачали:

- підвищення рівня управлінської культури класного керівника;
- підвищення рівня професійної культури класного керівника;
- оптимізацію матеріально-технічних, морально-психологічних, фінансових умов для вдосконалення управління розвитком педагогічної культури класного керівника;
- забезпечення розвитку усіх підсистем ЗЗСО.

Технологію реалізації програми можна представити в такий спосіб:

- діагностика стану управління та діяльності класних керівників;
- удосконалення науково-методичної роботи з класними керівниками в школі;
- оптимізація мікроклімату в закладі освіти;
- залучення батьків, спонсорів до розв'язання проблем ЗЗСО.

Бажаний результат: удосконалення діяльності керівників ЗЗСО з розвитку педагогічної культури класних керівників; підвищення рівня професійно-особистісних якостей, рівня практичної діяльності класних керівників на засадах акмеологічного, компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діалогічного підходів; підвищення якості науково-методичної роботи з класними керівниками в закладі освіти.

Термін реалізації програми: 1 рік.

Комплексно-цільова програма складається з шести етапів: інформаційно-аналітичний, мотиваційно-цільовий, планово-прогностичний, організаційно-виконавчий, регулятивно-корекційний, підсумковий. Кожен етап програми забезпечений необхідними (законодавчими, нормативними, інструктивними, аналітичними, порівняльними, узагальнювальними тощо) матеріалами для роботи.

Після розроблення зазначеної програми було сформовано експертну групу, склад якої визначили за допомогою методу Делфі. Кількість експертів дорівнювала 12 особам. Було запропоновано алгоритм роботи експертної групи та критерії оцінювання програми: актуальність проблеми управління розвитком педагогічної культури класного керівника для ЗЗСО; системність – взаємодія всіх основних компонентів програми – мети, завдань, змісту діяльності, можливість здійснювати моніторинг програми; реалістичність – відповідність наявним і прогнозованим ресурсам ЗЗСО; повнота – урахування комплексу проблем і завдань, що стоять перед школою, охоплення всіх учасників освітнього процесу; психологічний супровід – співробітництво та гласність у діях, забезпеченість психодіагностичними вимірюваннями, сприятливий



мікроклімат; продуктивність – вплив на систему знань, умінь, навичок керівників школи, педагогів, здобувачів освіти та їх батьків; інноваційність – ступінь новизни в діяльності керівників, педагогів, здобувачів освіти; оптимальність – урахування матеріально-технічних, фінансових ресурсів школи, достатній час для реалізації програми, урахування умов закладу та проблем їх динаміки й тенденцій розвитку; рефлексивність – можливість самоаналізу діяльності учасників освітнього процесу; особистісна результативність – динаміка управлінської культури керівника, динаміка педагогічної культури класних керівників, розвиток здобувачів освіти.

Прогнозована якість комплексно-цільової програми складає 0,883, що відповідає достатньому рівню. Таким чином, комплексно-цільова програма з удосконалення управління розвитком педагогічної культури класних керівників була запропонована експертною групою до впровадження в практику роботи базових ЗЗСО впродовж 2021–2022 н. р.

Варто звернути увагу на те, що нами було надано методичні рекомендації з упровадження комплексно-цільової програми, зокрема такі: чітка постановка цілей і завдань; своєчасне збирання й оброблення інформації про практичне виконання запланованих заходів; моніторинг розвитку педагогічної культури класних керівників; створення банку ідей, банку пропозицій, спрямованих на творче перебудовування роботи; розповсюдження передового педагогічного досвіду з проблеми дослідження; корегування планів діяльності структурних підрозділів і структурних одиниць, доведення їх до виконавців; контроль виконання запланованих заходів тощо.

Отже, отримані в ході дослідження результати дають підставу вважати, що розроблена комплексно-цільова програма ймовірно підвищить рівень управління розвитком педагогічної культури класного керівника. До перспективних напрямів подальших наукових пошуків відносимо визначення результативності запропонованої програми.

### Список використаних джерел:

- [1] Гречаник, О. Є. (2013). *Управління виховною роботою в школі*. Харків: Основа.
- [2] Хлебнікова, Т. М. (2020). Самоосвіта як засіб розвитку професійної компетентності педагога. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Педагогіка»*, (8 (15)). [https://doi.org/10.33296/2707-0255-8\(15\)-17](https://doi.org/10.33296/2707-0255-8(15)-17)
- [3] Григораш, В. В. (2011). *Організація діяльності керівника школи*. Харків: Основа.